

Sammanfattning av slutrapport för Ett kontrakt för livet

Projektet *Ett kontrakt för livet* syftade till att förbättra vården av missbrukare och att åstadkomma varaktiga förändringar i missbrukssituationen. Därutöver fanns en ambition att skapa strukturella förändringar genom ett förbättrat samarbete mellan klienter, socialtjänst och Statens institutionsstyrelse.

Under LVM-tiden får den enskilde möjligheten att prova vård i annan form med stöd av 27 § LVM. Om överenskommelse träffats mellan SiS, socialtjänsten och den enskilde om ytterligare sex månaders insatser efter LVM får socialtjänsten subvention på vårdavgiften under § 27-tiden.

Utvärderingen av *Ett kontrakt för livet* bygger på tre huvudsakliga datakällor; SiS eget klientadministrativa system (KIA), SiS bedömnings- och uppföljningsinstrumentet DOK samt en särskild enkät till socialsekreterare till 770 klienter inom *Ett kontrakt för livet*. Uppföljningen av klienterna, genom klientintervjuer och enkäter till berörda socialsekreterare, ägde rum sex månader efter avslutad LVM-vård. Svarsfrekvensen för uppföljningsintervjuerna med klienterna var 72 procent och för socialtjänstenkäten 78 procent, vilket ger en god tillförlitlighet i resultaten.

Av de resultat som har presenterats i rapporten vill vi särskilt lyfta fram följande:

Klienternas vård, eftervård och missbrukssituation

Färre klienter återfaller i missbruk under sex månader efter LVM-vården

Vid uppföljningen efter avslutad LVM-vård uppgav 67 procent av klienterna som deltagit i *Ett kontrakt för livet* att de antingen inte missbrukat alls eller att de missbrukat en dag i veckan eller mindre under de föregående sex månaderna. Detta resultat kan jämföras med en tidigare studie av en grupp klienter som skrevs ut från LVM-hem under 1999-2000 där motsvarande andel var 43 procent.

Av enkäten till socialtjänsten framgår att 33 procent av klienterna bedömdes vara missbruksfria sex månader efter LVM-vården och ytterligare 29 procent bedömdes missbruka i mindre omfattning.

Genomförande av behandlingsplaner och eftervård

Av socialtjänstenkäten framkom att drygt hälften av klienterna inom *Ett kontrakt för livet* genomförde vården i annan form helt enligt planeringen och ytterligare en fjärdedel genomförde delar av den planerade vården. Vid övergång till vård i annan form, enligt 27 § LVM, placerades över hälften av klienterna på behandlingshem, medan 30 procent placerades inom öppenvård.

Samtliga klienter i *Ett kontrakt för livet* har en dokumenterad eftervårdsplan för vård utöver 27 § LVM. Knappt 60 procent av klienterna påbörjade sådan eftervård, varav en tredjedel genomförde helt och ytterligare en fjärdedel till viss del. De klienter som efter avslutad LVM-

placering fortsatte till eftervård på behandlingshem, familjehem eller annan vårdinstitution genomförde sin vårdplanering i större utsträckning än de som erbjöds öppenvård.

I jämförelse med en tidigare studie av utskrivna LVM-klienter från 1999–2000 framgår att inom *Ett kontrakt för livet* fick nästan dubbelt så många klienter fortsatt strukturerad vård efter LVM.

Boende samt sysselsättning/försörjning

En lyckad rehabilitering av missbruksklienter är beroende av ett ordnat boende och sysselsättning eller försörjning. Det är således värt att notera att ett stort flertal av de klienter som var missbruksfria sex månader efter avslutad LVM-vård hade såväl ordnat boende som någon form av sysselsättning.

Enligt uppgifter från socialtjänsten hade 18 procent av klienterna någon form av aktiv försörjning sex månader efter utskrivningen, dvs lön, arbetslöshetsersättning, studiebidrag, föräldrapenning eller liknande. Ytterligare 12 procent hade pension eller sjukbidrag och 23 procent var under vård och behandling. Socialsekreterarna uppskattade samtidigt att 29 procent inte hade någon sysselsättning eller aktiv försörjning.

Skillnader mellan män och kvinnor

Projektet har inneburit att flera unga missbrukare fått LVM-vård, särskilt unga kvinnor. Under projektets inledande år ökade andelen unga kvinnor inom LVM-vården med hela 20 procentenheter.

Överlag var det relativt små skillnader mellan män och kvinnor när det gäller utfallet av vården, men andelen kvinnor som var missbruksfria ett halvår efter LVM-placeringen var högre än andelen män. Samtidigt var det något fler kvinnor som genomförde sin planerade vård i annan form (§27 LVM). Bland kvinnorna var placering på behandlingshem vanligast, medan placering på öppenvård var vanligast bland män.

Mer långsiktig vård och förbättrad samverkan mellan klienter, socialtjänst och SiS

Fler intagna på LVM och fler akut placerade stannar kvar inom LVM

Under perioden 2004-2007 har det totala antalet intagna på LVM-hem ökat med 26 procent - från 862 till 1086. Ökningen gäller såväl planerade som akuta LVM-placeringar, men under 2007 stannade fler akut placerade klienter kvar inom LVM för fortsatt vård jämfört med 2004. Trots att antalet platser inom LVM-vården utökades under perioden, steg den genomsnittliga beläggningen på LVM-institutionerna från 87 procent år 2004 till 100 procent år 2007.

Vårdplaneringen och samverkan har stärkts mellan kommuner, LVM-hem och den enskilde

Inom ramen för *Ett kontrakt för livet* skrivs en överenskommelse om vårdens innehåll mellan klienten, socialtjänsten och LVM-institutionen. Under tiden satsningen har pågått har drygt 1300 överenskommelser tecknats, vilket motsvarar ungefär 70 procent av klienterna. Projektet har i något större utsträckning lockat kvinnor och unga.

De inblandade är genomgående positiva till projektets innehåll och genomförande. Socialtjänsten pekar särskilt på dess betydelse för klienten och för samarbetet med personalen på LVM-hemmet. Socialsekreterarna lyfter framförallt fram värdet av den dialog som har utvecklats mellan socialtjänsten och LVM-hemmen.

Kommunernas deltagande i satsningen ökade kraftigt mellan det första och det andra projektåret och höll sedan i sig under det tredje året. Förortskommuner tecknade relativt sett fler än större städer (50 000–200 000 invånare). I genomsnitt tecknade kommunerna avtal för 63 procent av de klienter som placerades jämlikt LVM.

Vårdkostnaderna har inte ökat

Kostnaderna för projektet *Ett kontrakt för livet* uppgick till ungefär 50 miljoner kronor per år. Det framgår av uppföljningen att satsningen inte har haft några kostnadsdrivande effekter i form av ökade vårddygnskostnader.

Socialtjänsten och klienterna ser mycket positivt på Ett kontrakt för livet

Socialsekreterarna ger uttryck för att satsningen har lett till en mer långsiktig planering och till att fler vårdalternativ har kunnat prövas. Stödet har också gett vidgade möjligheter till kvalificerad vård för klienter med flera LVM-placeringar bakom sig och med komplicerade problem. En mer genomtänkt och långsiktig planering har samtidigt bidragit till ett bättre samarbete mellan socialtjänsten, LVM-institutionerna och den enskilde. Det nära samarbetet har bidragit till en mer positiv syn på LVM-vården.

Klienter som påbörjade sin eftervård hade generellt en positiv syn på eftervården och de flesta tyckte att den motsvarade deras behov. Flertalet av de klienter som tidigare hade vårdats enligt LVM ansåg att eftervården denna gång planerades bättre än vid tidigare placeringar.